

FOTOĞRAF: MUHSİN AKGÜN

Sahte Fikret Mualla mı?

İstanbul Modern'deki Fikret Mualla retrospektif sergisinde bilgi hataları ve 'gerçekliği kuşku' tabloları mı var? Ferit Edgü'nün küratörlere yol-ladığı 'uyarı' mektubunu aynen yayımlıyoruz: "Artık olmayan bir sanat-çının anısını kim koruyacak, müzecilere ve küratörlere karşı?" 25'TE

Ali Akay cevap veriyor

Ferit Edgü'nün Fikret Mualla Retrospektifi hakkındaki sorularına Ali Akay'dan yanıt geldi: "Kulaktan dolma bilgilerle bilirkişi olunmaz. Sahte mi değil mi diye bir sorun varsa karbon 14 testi yapılsın"

İstanbul Modern'in ilk katında açılan retrospektif sergi, temmuz ayı sonuna kadar görülebilir.

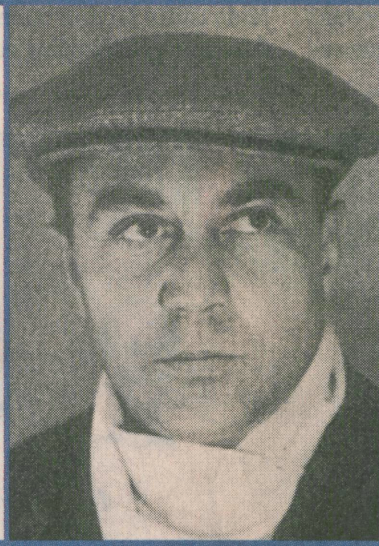
Ferit Edgü'nün 28 Mayıs'ta bu sayfada yayımlanan mektubuna Ali Akay'dan cevap geldi.

Ferit Edgü, Fikret Mualla sergisinde orijinalliği şüpheli tablolar bulunduğunu, kimi bilgi yanlışları yapıldığını iddia etmişti. Ali Akay'ın cevabını ve İstanbul Modern'in konuyla ilgili açıklamasını 'aynen' yayımlıyoruz.

Serginin üç küratöründen biri olan Ali Akay, Ferit Edgü'ye, bir spekülasyon aracı kaldığı Fikret Mualla üzerinden para kazanmakla suçluyor ve şu soruyu yöneltiyor: Hayatta hiç karşı karşıya gelmediğiniz bu sanatçıyı ne kadar tanıyorsunuz?

Haşim Nur Gürel, Levent Çalıkoglu ve Ali Akay (soldan sağa), Fikret Mualla sergisinin küratörleri. Akay, Fikret Mualla'nın (sağda) en yakın arkadaşları tarafından bile pek iyi tanınmadığını söylüyor.

sahip olmadan' diyorsunuz. Siz tanımadığınız ve hayatta hiç karşı karşıya gelmediğiniz bir sanatçıyı ne kadar tanıyorsunuz, onu görenler ne kadar daha çok tanıdıysa, tarihi okumalarda olduğu gibi, onun üzerine okunanlar bir sanatçıyı bizlere en az sizin kadar tanıtır. Çünkü sizin gibi diğerleri de onu görmemiş ve birinci elden dinlememiş veya sadece ikinci elden dinlemiş ve okumuşturlar. Bu da, bir ertlemedeki mesafedir (difference).

Albastı Defterleri'ne gelince; bu desenleri, başlayıp sonra da çekildiğiniz sergiden çektiğinizi, duyduğum ve biliyorum. Hatta başka koleksiyoncuların da çekilmesini sağladığınızı. Bu ne biçim spekülasyondur ki, bir ressam üzerine takım kurulmaktadır. Bu da, Türkiye'ye has bir şey, herhalde?

Geriden gelen bakış

Serginin düzenlenişi size uymayabilir, ama bizim sergileme biçimimiz artzamanlı bir bakıştan çok yapısız bir bakıştır ve eşzamanlılığı içermektedir. Tematiktir. F. Mualla'nın okuduğumuz düşüncesinin bugünle buluşmasına aittir. Aktüelleşmesidir. O nedenle sizin 'saçma sapan yorumlar' diye nitelendirdiğiniz sadece sizin görüşünüzü bağlar (zaten akıllı bir yazı böyle ibareler kullanmaz. Hiç mi Duchamp, hiç mi Hermeneutik okumadınız!). Bizi de, bu görüşünüz hiç, ama hiç ilgilendirmez. Geri-dengelmekten ve bugüne ulaşamayan bakışınızı zaten tasvip edemiyorum. Günümüz sanatıyla hiç ilgilenmeyen biriyle aynı görüşte olmamamız da en doğaldır. Bilimsel yazılarda olduğu gibi sergilerde de Corpus vardır. Corpus'lerim uyusmuyor. Uyuşmasını da zaten bekleyemem. Ayrıca tek doğruyu kendisi söyleyenlerin paranoyası da beni pek ilgilendirmiyor. Tek doğrular ve tek partiler, mutlaklar dönemini geride bıraktık.

Bunları hatırlatmak bile üzücü. Madem böyle bir cevap isteniyordu; o zaman, ne yazık ki diyeceğim: Buyrun. Bir gazete sayfasına sığacak kadar bir cevap size. Tekrar baştaki önermeye geri dönüyorum. Kişisel bir mektubu kamuya açtığınızdan, ben sadece kamuya cevap vermekle yetineceğim, bu açık bir mektuptur, kişiye özel değildir. Ve de indirekt bir sözce öznesindir. Üzücü olan da, benim için, budur.

Selam.

Ali Akay

İstanbul, 29 Mayıs 2005

Sevgili Ferit Edgü,
Bana yolladığınız mektuptaki son önermeyle başlıyorum, burada, cevabımı açık bir şekilde vermeye. Üzüldüm, gerçekten üzücü bir şey bu. Özel bir mektubu bir gazeteye vermek benim etikama uymazdı. Etikamı soruyorsunuz; ben özel bir mektubun kamuya açık bir metin olacağını düşünmezdim. Mektup özeldir, kişiye aittir ve hatta kişisel olanı yakınları bile okumaz. Burada kişisel olan ve bir zarfa konularak gönderilen mektubu, bana hitap ederek, gazetenin Kültür Sanat sayfasında 'Ferit Edgü cevap bekliyor' diye okuduğumda, bunun bir gazete manşeti olduğunu ve de ancak pop kültürde olabilecek kadar entelektüel ve düşünce hayatına ait olabilen bir manşetin altında gördüğümde gerçekten üzüldüm. Ve hatta bu mektubu fotoğrafınızla birlikte görmem, benim için daha az düşünceye ait ve daha fazla günumüzün kültürüne dayanan bir hale getirdi (Benim bildiğim askerde köydeki yakınlarına fotoğrafla mektup yollanır).

Mektup 'taponlaştı'

Spinoza'nın 'birinci tür bilgi' diye adlandırdığı bireyleşme kavramını düşündüm, bu mektubun bu şekilde yayımlanmasını düşününce, yani bilginin daha hazmedilemediği türe ait kıldı, birdenbire bu mektubu ve sizin yazınızı. İlk olarak özel bir mektup diye okuduğumda daha bu karaktere bürünmüş değildi, mektubunuz. Ama, her halde anlayabilirsiniz, ne insan ne de yaptıkları sabit değildir ve her zaman değişir. Bu yazı da değişti o bakımdan, ilk okuduğum özel halinden daha da değersizleşti. Madam de Sevigne'nin mektupları kamu önünde okunduğunda değerlerini yitirirlerdi. Kamusal olurlardı ve mektup olmaktan çıkarlardı. Sizininki daha

da kötü oldu. Çünkü kamuya okunmakla kalmadı. Yayımlanıp, poplaştı. Günümüz kültür değerlerinde sık sık kullandığım bir kavram gibi 'Toponlaştı'.

Sahte mi değil mi?

Ve Fikret Mualla için de üzüldüm, bu nedenle. Toplumsal birtakım değerlere karşı duruşu en ilginç taraflarından birisiydi. Klinik ve kritik demiştin onun için. Soyadı ona saygıyı gerektirirken; mektubunuz bana ona pek saygınız olmadığını düşündürmeye başladı. Onu kişisel bir malzeme yapmanıza üzüldüm; çünkü bir sanatçının haklarını korumak demek, benim için, onu bir spekülasyon aracı yaparak, uzun süreler boyunca satmak ve üzerinden para kazanmak değil. Siz bunu yıllarca yaptınız ve sizin için değer, 'Sahte mi değil mi?' oldu.

Halbuki bazı insanlar onun röprodüksiyonlarını çerçevelerle evlerine veya işyerlerine koyarak, onu seviyorlar. Fikret Mualla ile ilgili olarak, en şaşırtıcı olan, Türkiye'deki genç sanatçıların onun yaptığı resimleri, yaşamıyla birleştirerek sevmeleriydi. Onu bugüne getiren yanı da, zannediyorum, benim için budur. Onun kaç para ettiğini merak edenler o ressamı hangi 'kafa yapısıyla' (neo-liberalist mi diyelim, yoksa piyasa değerleriyle mi diyelim) severler? O benim sorunun olmadığı zaman. Sanatçılar ile yıllardan beri çalışıyorum ve bir kere bile onların kaç para ettikleri üzerine, onların eserlerini ve onları düşünmedim. Ama siz hayatınız boyunca bu işle, sanatçıların eserleri üzerine spekülasyon yapıp, bir şekilde onları alıp satarak veya Deleuze'ün 'Asıl kavramın sahipleri bizim' diye adlandırdığı, iletişim-reklamcılıkla geçindiniz. Bunu bu

mesleği kötülemek için söylemiyorum. Bu da meslektir, ama başkaları da, başka türlü dünyaya bakmaktadır ve de onlar, öbürlerini mektubunuzda olduğu gibi, pek anlayamazlar. Bunu, siz, bir para kazanma aracı olarak yaşadınız. Ne yazık ki bunları söylemek zorundayım; çünkü mektubunuzun içeriği ve de kamuya açık olana ifadesinin arkasında yatan, 'sanatçıyı küratörlere' karşı savunmak dediğiniz şey; aslında onun parasal değerine ait olmaktan öteye gitmiyor. Belki de, o nedenle hayatınızda hiçbir zaman görmediğiniz bir ressamı bu kadar çok sattınız ve de onun üzerine kayda değer bir şey yazmadınız. Onu çok iyi tanıdığınızı söylediniz ama bu sizin için eserinin kaç para ettiği anlamına geldi. Bütün bunlar bir ressama, soyadı Saygı olan bir ressama saygı olarak, benim etikama uymaz. Ben sanatçılar üzerinden spekülasyon para kazanan biri değilim. Onları destekleme biçimim, onların düşüncesi ve sanatsal bakışları üzerinedir. O nedenle yaptıkları beni ilgilendirir. Fiyatları değil. Sizi ilgilendiren şeylerle beni ilgilendiren şeyler zaten aynı değil.

Anlayışlarımız benzemez

Sanat anlayışınız da benimkine bu nedenle benzememektedir. Onun için siz hep aynı ressamları koleksiyonuza alıp sattınız. Ben ise, sanatçıları göstermekte ve düşüncelerini sunmaktayım okuyanlara ve seyircilere. Sizin yazdığınız gibi küçük önsözler yazmakla yetinmedim. Önsöz de yazdığım olur, ama, ben sergilemekle uğraşmaktayım; onları kaç para satıp kaç para kazanacağımıyla ilgilenmedim şimdiye kadar. O nedenle de, 'Sahte mi değil mi?' diye polemiklere de hiç girmedim (zaten polemik hiç

sevmediğim bir şey ve buna beni zorladığınız için de üzüntümü bir kez daha belirtirim). Eğer böyle bir sorun varsa, o halde Türkiye'de olmayan uzmanların dışında, bilimsel yöntemlerle röntgenlerle, karbon 14'le bakılsın tüm tablolarına Fikret Mualla'nın. Bu, benim isim olmadığı gibi, Türkiye'de en yakın arkadaşları tarafından bile pek iyi tanınamayan Mualla'nın uzmanı diye ortaya çıkanların da yapamayacağı bir şey. Bilimsel yöntemler gerekir bunun için. Amerika'daki Corot araştırmaları gibi, o zaman, Mualla araştırmaları yapılsın. Bu iş için ise, uzmanların veya bilirkişilerin Türkiye'dekiler gibi olması, bizi, komik bir şekilde gelişen Picasso tartışmalarına doğru götürür ve bu daha da komikleştirir vaziyeti.

Sizinkiler de denetlensin

O zaman, dünyadaki tüm Fikret Muallalar toplanıp, ama hepsi, sizinkiler de, denetlensin! Bu, benim sorunun değil, sizin sorunuz. Ben başkalarının yaptığı gibi olmayan uzmanlığımın iddiasında değilim. Ama siz de, bunun uzmanı değilsiniz. Sahtelik uzmanı olmak için teknik yöntemleri bilmek lazımdır, bir gözle bakılmaz eski doktorların hastalarına baktığı gibi. Veya bugün hayvansatarların hayvanlara uzaktan bakarak hasta olup olmadıklarına karar verdikleri gibi. Yahut da kulaktan duyma hikâyeleri dinleyerek bilirkişi olunmaz. Siz, ancak burada, 'bilirkişi' oluvermişsiniz ve bunu kullanmışsınız bugüne kadar. Gerçek uzmanlar çağırarak lazım o halde. Benim ilgilendiğim şey, ilk başta resimdeki düşünce, fiyat değil. Bu şekilde ancak bir sanatçının savunulabileceğine inanarlardanı.

Sanatçının 'yaşam bilgisine

yorumlamak zorunda kalıyoruz.

Sizin anlamsız ve yanlış bulduğunuz metinleri ise, öncelikle sanatçının mektuplarından alınmış ifadeler ve yakınları tarafından kaydedilmiş sözlerinden oluşurdu. Dipnot referanslarıyla verilen bu bilgilerin tarafınızdan okunmaması yine size bağlı.

Hiçbir ticari amacı olmamasına özen gösterilen, sesli rehberlik sistemi, gezici eğitim sergisi, alfabe kitabı gibi eğitici projelerle desteklenen, özveri ve titizlikle düzenlenen Fikret Mualla Saygı Retrospektifi'nin, kamuoyu tarafından en doğru biçimde değerlendirileceğine inanıyoruz.

İstanbul Modern Sanat Müzesi,
Ali Akay, Levent Çalıkoglu, Haşim Nur Gürel

'St. Anne Desenleri'ni sergiden Ferit Edgü çekti'

Sayın Ferit Edgü,

Geniş kitlelere ulaşmayı, sanatımızı ve sanatçılarımızı ülkemizde ve tüm dünyada tanıtmayı amaçlayan bir kurum olan müze, kurucularının, sponsorlarının ve profesyonel kadrolarının dayanışması ile büyüyüp gelişecektir. Fikret Mualla Saygı Retrospektifi de tüm bu sözü edilen kesimlerin katkısı ile sanatçıyı, yaşamını ve yapıtlarını izleyicilere sunmayı amaçlayarak tasarlandı ve gerçekleştirildi. Açılışından bu yana geçen süre içinde on binlerce kişi tarafından gezildi, toplumun her kesiminden övgü aldı.

Müzedeki ilk kez bir sanatçı retrospektifi düzenlenirken bizim bu serginin küratörlüğüne getirilmemizin nedeni, serginin her türlü ticari çıkar endişesinden uzak tutulması kararlılığıdır. Bu konudaki kurumsal

kararlılık, her türlü kişisel, örtülü ya da açık ticari kazanç amaçlı yaklaşımları olduğu sezilen koleksiyonerlerin ve yapıtlarının sergi kapsamı dışında bırakılmasını sağladı.

Sergideki yapıtların orijinalliği konusundaki her türlü olumsuz görüş iddialarının, iddia sahiplerince nesnel ve bilimsel kanıtlarla ispatlanması gerektiği, aksi takdirde bu iddiaları ortaya atan kişilerin 'müfteri' konumuna düşeceği kanısındayız.

Öte yandan, tümü kendi koleksiyonunuzda olan ve sergiden çektiğiniz yapıtların (St. Anne Desenleri) sergide olmamasını sorgulamanıza ve benzeri iddialarınıza bir anlam veremiyoruz. Sergiden çekilmiş olmanızı ise, projenin amaçları ile sizin amaçlarınız arasında bir uyumsuzluk bulunduğu şeklinde